

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»**

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 24 жовтня 2025 р.

**Дніпро
"Середняк Т.К"
2025**

УДК 316.05

Л 93

*Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету
залізничного транспорту (протокол № 10 від 20.10.2025 р.)*

Головні редактори:

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р. філос. наук, професор

Вельш Вольфганг - габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О. – канд. техн. наук, доцент

Панченко В. В. – д-р. техн. наук, доцент

Євсєєва О. О. – д-р. економ. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтня 2025 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. – Дніпро: Середняк Т.К, 2025 – 238 с.

ISBN 978-617-8807-07-8

© Авторський колектив, 2025.

2. Tegmark Max. (2014). *Our Mathematical Universe: My Quest for Ultimate Nature of Reality*. NY: Alfred A. Knopf.
3. Schelling Friedrich Wilhelm Joseph. (1800). *System des transcendentalen Idealismus*. Tübingen.
4. Schelling Friedrich. (1976). *System of Transcendental Idealism*. Charlottesville: University Press of Virginia.
5. Грін Брайан. (2024). *До кінця часів. Розум, матерія та пошук змісту у мінливому Всесвіті*. Харків: КСД.

ШЕПЕЛЕНКО Т. В., канд. наук із фіз.
вих. і спорту, доцент,
*Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна*

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ ВИШАХ

Останнє десятиріччя можна охарактеризувати як період серйозних випробувань у сфері фізичного виховання. Необхідність розроблення нових підходів у цій галузі зумовлена незадовільним станом здоров'я молоді, який посилений на цьому етапі війною.

З одного боку, війна актуалізувала питання підготовки молодих громадян України до військової служби і виявила залежність стану забезпечення надійної безпеки від стану здоров'я молоді. З іншого боку, 03.06.22 року було ухвалено рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС, що актуалізує питання формування в українського населення європейського мислення, впровадження в Україні європейських стандартів життя і, зокрема, розвитку фізичної культури та запозичення передового європейського досвіду [1, с. 37].

Хоча єдиного підходу та єдиної моделі фізичного виховання у країнах Європи немає, але їх об'єднує особистісний підхід щодо фізичного виховання, а саме гармонійний розвиток особистості в різних сферах, не тільки у фізичній і руховій, але і соціальній, когнітивній, емоційній; усвідомлення анатомії та цінності людського тіла, засвоєння основних рухових навичок для впевненого керування власною поведінкою; формування інтересу до занять фізичною культурою і спортом зі збереженням відповідної потреби після закінчення навчання; зміцнення впевненості в собі та підвищення самооцінки.

Фізичне виховання в європейських університетах інтегровано в освітні програми і виконує оздоровчі, освітні та рекреаційні функції, і є невід'ємною складовою системи освіти. Дисципліна «Фізичне виховання» є обов'язковою і охоплює абсолютно всіх здобувачів. Організаційні форми проведення занять із фізичного виховання і розвитку спорту в європейських країнах різні. Тому розглянемо програми деяких найбільш провідних європейських держав.

Якщо розглядати досвід Великої Британії в розвитку фізичної культури і спорту, то слід зазначити, що успіхи в цій сфері базовані на системі, яка поєднує державну підтримку масового спорту і великі приватні вкладення. Основу системи фізичного виховання в університетах складають навчально-тренувальні заняття. Результати практично всіх міжуніверситетських змагань розміщені в єдиній національній базі, що є підґрунтям для визначення і відбору перспективних спортсменів. Також існує система змагань із різних видів спортивних дисциплін, які здійснюювані в університеті, переможці яких отримують право брати участь у регіональних і національних змаганнях. Кожний університет у Великій Британії має своє поле та корт, а престижні заклади вищої освіти ще мають і басейни. В університетах існують кафедри фізичної культури і спорту, педагогічний склад яких складають професійні тренери-викладачі. Кожне заняття з фізичного виховання є обов'язковим для здобувачів.

Здобувачі також мають лекційні заняття з теорії і методики фізичної культури, до основи яких покладена міждисциплінарна інтеграція, що побудована на принципі міжпредметних зв'язків [2, с. 128]. Наприкінці кожного семестру здобувачі складають залік із дисципліни.

Основною метою спортивної концепції Великої Британії є підготовка молоді до активного образу життя, а також проявлення фізичної активності упродовж усього життя.

Попри те, що Німеччина в основному спеціалізується на розвитку промисловості, особливе місце уряд приділяє соціальній і культурній сферам життя суспільства, зокрема фізичній культурі і спорту. Головна спортивна організація – Олімпійська спортивна конфедерація Німеччини, засновниками якої стали спортивні союзи та федерації. Конфедерація відповідає за розвиток фізичної культури і спорту. Що стосується вищої освіти і фізичного виховання в Німеччині, то воно також є невід'ємною складовою студентського життя. Заняття з фізичного виховання є обов'язковими і, за можливістю, відбуваються завжди на свіжому повітрі. Кафедри фізичної культури і спорту відсутні в університетах Німеччини,

але, для того щоб успішно проводити заняття, на роботу запрошують кваліфікованих тренерів та інструкторів. Здобувачі відвідують заняття з фізичного виховання чотири-п'ять разів на тиждень по 90 хвилин кожне. Заняття тільки практичні, але знання про будову тіла, навантаження, здорове харчування, цінність здоров'я та використання фізичних вправ здобувачі вищої освіти отримують на заняттях з інших дисциплін, таких як анатомія, біологія, біомеханіка та ін. Тренер-викладач самостійно визначає кожному здобувачу навантаження, ураховуючи його стан здоров'я і показники фізичного розвитку та фізичної підготовленості. Також в університетах існують факультативні секції, де додатково можна займатися спортом. Велику популярність серед молоді має членство у спортивних клубах.

Як часто тренерам-викладачам доводиться чути, що фізичне виховання не головна дисципліна, а скоріше другорядна. А ось у Швейцарії так питання не стоїть, і фізичне виховання є такою же значущою дисципліною, як й інші. Погана оцінка з фізичного виховання може стати приводом до відрахування. У Швейцарії процес отримання вищої освіти побудований так, що неможливо закінчити університет, не досягнувши 25 років. І протягом усього цього часу навчання здобувачі вивчають фізичне виховання. Тому у швейцарців із роками просто виробляється потреба в регулярних заняттях фізичними вправами. У Швейцарії є національні види спорту, які теж впроваджені у фізичне виховання здобувачів, що сприяє не тільки фізичному розвитку, але і формуванню почуття причетності до рідного краю, любові до національних традицій і зацікавленості в національній спадщині.

Фізична культура і спорт мають важливе значення в житті суспільства та держави. У найбільш провідних європейських державах накопичений багатий досвід із реалізації програм за участю великих мас населення та оздоровчих заходів із метою організації дозвілля та покращення і збереження здоров'я населення, що є пріоритетним спрямуванням національної політики. Особливу увагу в системі фізичного виховання у європейських державах приділяють фізичному вихованню дітей і молоді. Крім обов'язкових занять, які передбачені навчальним планом, проводять факультативні заняття із загальної фізичної підготовки, ігрові та секційні заняття з різних видів спорту сумісно зі спортивними громадами, клубами та ін. Важливішим інструментом популяризації фізичної культури і спорту в європейських державах є засоби масової інформації. Отже, узагальнення і систематизація європейського досвіду у сфері фізичної культури і спорту

показують, що фізичне виховання входить до усіх освітніх програм університетів як обов'язкова дисципліна.

Список використаних джерел

1. Бондарчук Н., Круцевич Т., Погасий Л. Використання європейського досвіду при розробці нових концептуальних підходів до фізичного виховання українських старшокласників. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2023. Вип. 1 (32). Серія: Педагогіка, соціальна робота. С. 37 – 40.

2. Шепеленко Т. В. Міждисциплінарна інтеграція фізичного виховання та гуманітарних і природничих дисциплін у формуванні професійних компетентностей здобувачів вищої освіти. *Людина, суспільство, комунікативні технології*: матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 26–27 жовт. 2023 р.). Харків: Мачулін, 2023. С. 128 – 130.

ШИЛЬМАН М. Є., канд. філос. наук, доцент,
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна

УТИЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАЦІЄЮ

Стикаючись із сучасністю, рясно оздобленою культом емпатії та суцільним «спілкуванням» заради занепалих до змов консенсусів, не гріх не вдатися до нескладних невчасних міркувань, зокрема, щодо «чесноти комунікабельності».

Здається, зараз є всі резони (ще раз) звернути увагу на відомі розмисли М. Фуко про «функціональну інверсію дисципліни», починаючи з того, що від неї (дисципліни), «...оскільки вона виявилася придатною це робити, вимагають відігравати позитивну роль, збільшувати *можливу корисність* (utilité possible) (курсив автора доповіді – М. Ш.) індивідів» [1, с. 211]. Дисципліна, ефективно підвищуючи «вправність кожного», залишається тим, що «як завжди, моралізує поведінку» і стає тим, що дедалі більше функціонує саме як «техніка фабрикації корисних індивідів» – через злуку із тими «великими істотними функціями», серед яких числяться, зокрема, «передавання знань, поширення навичок і ділових вмінь» [1, с. 212]. Останнє, однак, було б дуже складно уявити, тим паче сьогодні, без тієї усюдисущої комунікації, яка у своїй, так би мовити, «класичній» версії опікується саме усіляким «передаванням» і «поширенням», осучаснюючись